

INFORMATIEMEMO RAAD

Kenmerk: 20INF00014

Datum advies: 4 maart 2020	Onderwerp: Financiële participatie bij grootschalige energieprojecten
Kennis nemen van: De mogelijkheden van financiële participatie en de kaders die gehanteerd worden bij het aangaan van anterieure overeenkomsten bij grootschalige energieprojecten.	
Status advies: Openbaar	Argument: (indien niet openbaar) N.v.t.
Portefeuillehouder: D.E.W. Horsthuis	Datum B&W-vergadering: 10 maart 2020
Betrokkenen bij voorstel extern: -	Betrokkenen bij voorstel intern: S. Tempelman (S&P)
Bijlagen: 1. <i>Participatiewaaiër zon- en windprojecten op land (20int01000)</i>	

Kennis nemen van:

De mogelijkheden van financiële participatie en de kaders die gehanteerd worden bij het aangaan van anterieure overeenkomsten bij grootschalige energieprojecten.

Inleiding

Begin vorig jaar hebben wij medewerking verleend aan twee zonne-energieprojecten, te weten Zonnepark Hemmen (ca. 21 ha) en Zonnepark Overbetuwe (ca. 60 ha). In beide projecten zijn afspraken gemaakt met de initiatiefnemer over planologische medewerking en de hiertoe geëigende procedure, het gemeentelijk kostenverhaal als ook over de wijze waarop het project financieel participeert in haar omgeving¹.

Financiële participatie biedt inwoners/omwonenden de mogelijkheid om financieel deel te nemen aan het project of op een andere manier profijt te hebben van een tegemoetkoming. Dit kan bijvoorbeeld via financiële obligaties, eigendoms participatie, een opgericht omgevingsfonds of een combinatie hiervan.

Met dit memo willen we u inzicht geven in:

- de verschillende wijzen van participatie (paragraaf I)
- de beleidsmatige en juridische kaders (paragraaf II)

¹ Onder financiële participatie wordt in dit memo verstaan: het investeren in en/of voordeel ervaren van de opbrengsten van een initiatief of project door anderen dan de initiatiefnemer. In veel gevallen zal het hier gaan om (specifiek) omwonenden van het project en/of (breder) inwoners van de gemeente. De in dit memo gehanteerde terminologie sluit ook aan bij de beleidsstukken die recentelijk zijn gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van het ministerie van EZK (www.klimaatakkoord.nl).

- de wijze waarop het college deze inzet bij grootschalige energieprojecten (paragraaf III)

I. Mogelijkheden van financiële participatie

Zeer recentelijk is een zogenaamde Participatiewaaijer gepubliceerd die op een overzichtelijke wijze inzicht geeft in de diverse opties van financiële participatie, de randvoorwaarden voor toepassing en de voor- en nadelen ervan. Zie bijlage 1 bij deze informatiememo. In deze Participatiewaaijer wordt onderscheid gemaakt tussen actieve en passieve financiële participatie. Bij actieve financiële participatie is een ondernemend element aan de orde. Deze vorm is risicodragend voor de deelnemers. Bij passieve financiële participatie wordt een deel van de opbrengsten van een energieproject gebruikt om de omgeving tegemoet te komen.

Fig.1 bron: Participatiewaaijer

II Inzet instrumenten is maatwerk

Op dit moment zijn er ook enkele projecten (wind en zon) in voorbereiding, waarbij we aan de voorkant afspraken vastleggen over financiële participatie. In eerste instantie vindt dit plaats in de vorm van globale afspraken in een intentieovereenkomst. Als het vervolgens komt tot het verlenen van daadwerkelijke planologische medewerking, dan leggen we concrete(re) afspraken vast in een exploitatie-overeenkomst als bedoeld in artikel 6.24 van de Wet ruimtelijke ordening.

Wat zijn nu de beleidsmatige en juridische kaders waar we rekening mee houden bij het vormgeven van deze afspraken?

a. De beleidsmatige gemeentelijke kaders zijn opgenomen in de Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2017-2020 en de Omgevingsvisie Overbetuwe met als enkele belangrijke uitgangspunten:

- de mogelijkheid om te participeren als burger;
- voorkeur voor collectieve energievormen, gedeeld eigenaarschap en betrokkenheid;
- het project moet voordelen bieden voor inwoners die in de buurt wonen;
- zo duurzaam mogelijk uitvoeren van het project, doe waar mogelijk meer dan wettelijk vereist.

b. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening kan de gemeente haar gemeentelijke plankosten verhalen en kosten van openbare voorzieningen verhalen, maar ook bovenplanse kosten in de vorm van fondsbijdragen innen (zoals te doen gebruikelijk bij het fonds voor bovenwijkse voorzieningen). De wet biedt ook de mogelijkheid om financiële bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen te vragen, mits deze verankerd zijn in een structuurvisie. De in dit memo bedoelde bijdrage in het kader van de passieve financiële participatie heeft het karakter van een financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen. Een dergelijke bijdrage is overigens vrijwillig

van aard en dus niet afdwingbaar (via een exploitatieplan bijvoorbeeld). Het lijkt erop dat de Omgevingswet (aanvullingswet Grondeigendom) hier verandering in gaat brengen, aangezien de kostensoortenlijst zal worden uitgebreid met onderwerpen als duurzaamheid, mobiliteit en energietransitie. Ook het instrument van 'bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen' blijft bestaan (zij het onder een andere naam) waardoor we de fondsbijdragen als hier bedoeld kunnen blijven vragen. Met dien verstande dat het – zoals het er nu naar uitziet – een afdwingbare afdracht lijkt te worden. We zullen de definitieve wetteksten hierop afwachten en hierop anticiperen.

c. De branches zelf hebben in gedragscodes een voorzet gedaan voor financiële participatie; de gedragscodes 'Zon op land' (gepubliceerd oktober 2019) en 'Acceptatie en participatie windenergie op land' (december 2016) zijn hier voorbeelden van.

In beide gedragscodes worden de aangesloten organisaties gestimuleerd om de omgeving te betrekken bij het project door participatie. Dit, mede ter bevordering van acceptatie van het project. In de gedragscode 'Zon op land' blijven de voorgestelde maatregelen nogal op hoofdlijnen, terwijl in de gedragscode 'windenergie' meer concrete maatregelen worden benoemd en er ook een richtbedrag per MWh wordt genoemd (zie kader hieronder).

(uit Gedragscode 'windenergie')

IV Financiële participatie

Voor versterking van acceptatie en participatie stellen initiatiefnemers een bovenwettelijk bedrag beschikbaar. Voor de besteding wordt mede uitgegaan van de uitkomsten van een dialoog met de omgeving, zoals die ook zijn vertaald in een participatieplan. Als indicatie van de financiële ruimte voor deze bijdrage houdt de windsector een richtbedrag van 0,40 tot 0,50 euro/MWh aan. Deze financiële participatie kan op diverse manieren worden ingevuld: gebiedsfonds, korting op energierekening, uitgaven van obligaties, deelname via coöperatie etc. Dit wordt in overleg tussen initiatiefnemers en omgeving bepaald. Dit bedrag van 0,40 tot 0,50 euro/MWh is de norm waartoe de sector zichzelf verplicht en waar alleen in overleg met de omgeving van afgeweken kan worden; bijvoorbeeld in ruil voor een geheel andere toezegging. Door vanaf het begin helder te zijn over het bedrag, wordt tegemoetgekomen aan de wens om direct vanaf het begin bekend te maken hoeveel geld er beschikbaar is voor participatie (uitgaande van een specifiek aantal molens). Dit geeft de omgeving duidelijkheid.

III Algemene uitgangspunten

Wat ons betreft leidt het voorgaande tot de volgende uitgangspunten die wij hanteren bij het aangaan van anterieure overeenkomsten (intentie- en exploitatieovereenkomsten) bij grootschalige energieprojecten:

- a. We zullen in een vroegtijdig stadium initiatiefnemers informeren over de voorwaarden die we stellen aan financiële participatie. In eerste instantie gebeurt dit bij behandeling van het initiatief in de regiekamer en – als er sprake is van een wenselijk en kansrijk plan - vervolgens via vastlegging van randvoorwaarden in een intentieovereenkomst.
- b. We zullen nader bezien in hoeverre dit thema bij de actualisatie van de Routekaart Duurzaamheid wordt meegenomen, in lijn met de principes uit de Omgevingsvisie, in het licht van de Omgevingswet.
- c. Het is van belang belangstellenden op de hoogte te brengen van de verschillende mogelijkheden. Enerzijds, omdat sommige vormen van participatie al in het planvormingsproces helder moeten zijn (medefinanciering van de ontwikkeling) en anderzijds om belangstellenden inzicht te geven in de financiële baten voor de lokale gemeenschap. We zullen beide onderwerpen door de ontwikkelende partij in de intentiefase laten vastleggen in een participatieplan. We zullen deze vervolgens monitoren tijdens de onderzoeksfase; uiteraard zal het onderwerp burgerparticipatie hier ook deel van uitmaken. Concreet: in de intentieovereenkomst voor een energieproject

spreeken we af dat initiatiefnemer onderzoek zal doen naar en een voorstel zal voorleggen voor zowel actieve als passieve financiële participatie. Het resultaat van het voorstel zal door de gemeente worden betrokken bij de afweging of zij voor dit project planologische medewerking zal verlenen.

- d. We maken voor het aspect actieve participatie géén onderscheid te maken tussen wind- en zonneprojecten. In beide gevallen zal initiatiefnemer hiervoor een voorstel moeten doen.
- e. We maken voor het aspect passieve participatie wél het volgende onderscheid.
In geval van een windproject is het gelet op de impact op de omgeving én de (over het algemeen) zeer beperkte omvang van exploitatiegebied in alle gevallen redelijk initiatiefnemer te vragen een bijdrage te doen ten gunste van de omgeving.
In geval van een zonneproject is het exploitatiegebied groter en kan/kunnen landschappelijke inrichting, ecologische maatregelen, (extensieve) recreatie, waterberging, maatschappelijke voorzieningen daarbinnen gerealiseerd worden. Het is dan niet in alle gevallen redelijk om daarbovenop een extra bijdrage te vragen. Een bijdrage in natura ofwel investering in de directe omgeving van het plangebied kán in die gevallen al voldoende zijn. De concrete omstandigheden in het desbetreffende initiatief zijn uitgangspunt voor uitwerking.
- f. Voorstellen van een participatieplan worden door de gemeente getoetst aan de volgende uitgangspunten:
 - voor wat betreft de actieve participatie:
 - regeling voldoet aan marktconformiteit en transparantie
 - vorm aan de hand van voorstel van exploitant
 - voor wat betreft de passieve participatie:
 - formule: investering / bijdrage = 30 jaar x elektriciteitsproductie per jaar in MWh x € 0,50 per MWh.

De gemeentelijke voorkeur gaat hierbij uit naar het instellen van een gebiedsfonds beheerd door een zelfstandige entiteit (corporatie of stichting) opgezet door (vertegenwoordigers van) omwonenden en eventueel exploitant.

Behandelend adviseur voor technische vragen:

H.J. Albers van der Linden, tel.: 14 0481, email: info@overbetuwe.nl

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. M.F.H. Knaapen

R.P. Hoytink-Roubos